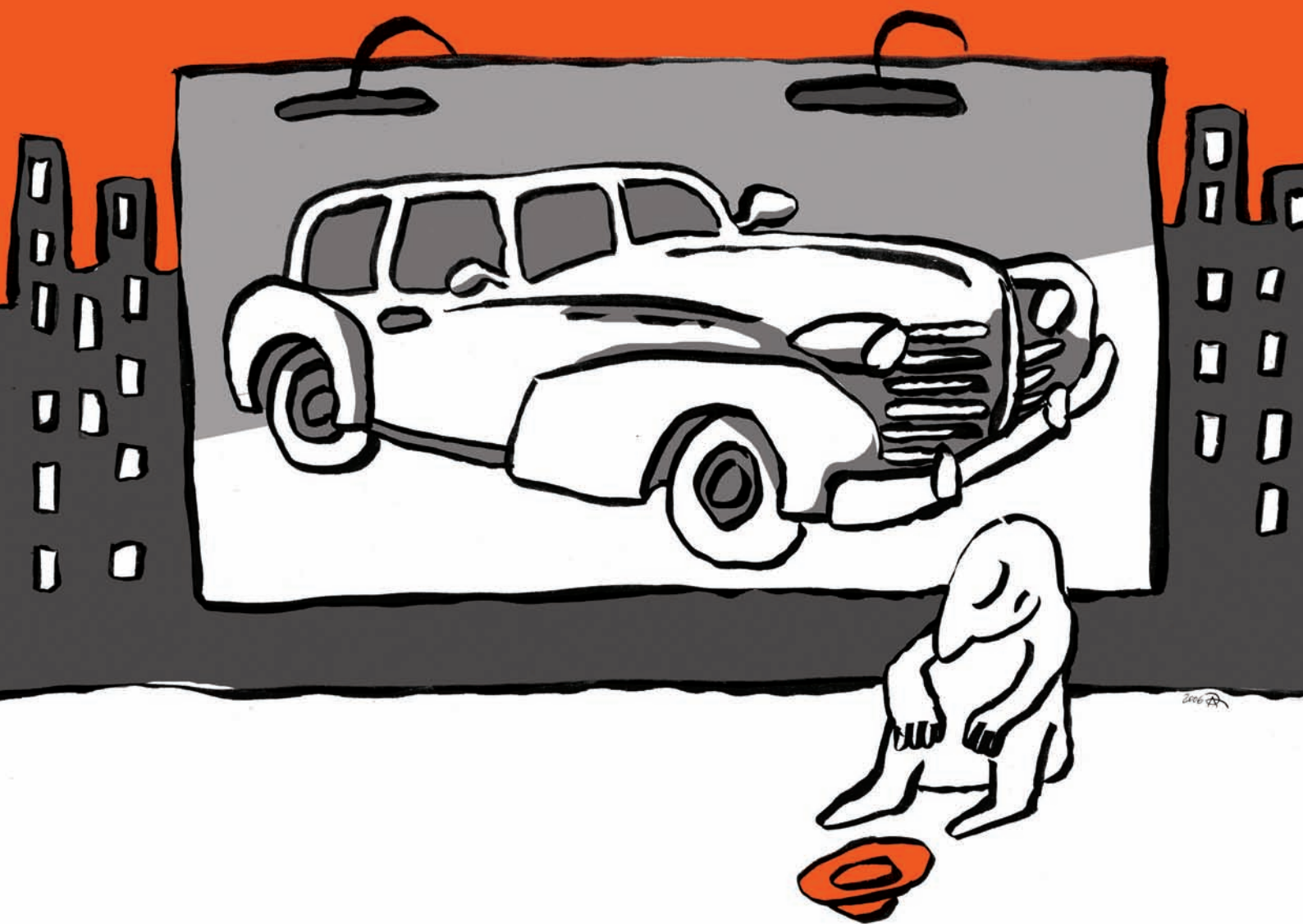

Szegények és gazdagok

DIÁKMELLÉKLET

D1 Móra Ferenc Három Matyi

Szomorú kis iskola volt az a mienk, ahol én a betűvetést tanultam. Se ajtaja, se ablaka, ahogy a mese mondja. Azazhogy volt biz azon ablak, de csak akkora, hogy nem fért be rajta annak a bolondos napraforgónak a virágtányérja, amelyik előtte ágaskodott. Annál nagyobb volt az ajtó; máig is csudálom, hogy ki nem sétált rajta az egész iskolaszoba. S ezen az öreg ajtón akkora repedések voltak, hogy a tanító úréc macskája mindig azon ugrált be, ha a Bodri kutya meg akarta szabni a bundáját.

Ti persze azt gondoljátok, hogy én most csak mókázok mesemondó jókedvemben. Az ám, azóta nagyon sok esztendő megette egymást, de a tenyerem tán még ma is csupa seb a padfaragástól. Nekünk magunknak kellett összeeszkábálni azt a padot, amelyiken ültünk. Összeállt két-két jó pajtás, s addig fúrt-faragott, míg meg nem volt a pad. Egyik végén ült az egyik gyerek, másikon a másik. Biz azon nem esett olyan kényelmes ülés, mint a mostanin, hanem azért mégis pingáltunk mink akkora f betűket, hogy alig férték a palatáblára. Csak éppen a nyakraalójuk adott sok dolgot, azt sehogy se tudtuk jó helyre kötni. Bele is merültünk a nagy munkába úgy, hogy meg se hallottuk a kopogtatást a csupa hasadék ajtón. Csak akkor ütöttük fel a fejünket, mikor már a tanító úr előtt állt a jövevény. Mezítlábas, vékonydongájú, sápadt fiúcska. Csuda, hogy el nem vitte a szél, míg idáig ért.

- Mi kéne, ha vóna, öcsikém? – kérdezte a tanító úr.
- Iskolába szeretnék járni – suttogta félénken a gyerek.
- Miféle legényke vagy te? Mi szél hozott ebbe a mi falunkba?
- Se apám, se anyám. Egy falubeli rokonom hozott ide magához.
- Kicsoda az a rokon?
- Öreg Bános pék.

Öreg Bános pék volt a legágrólszakadtabb ember a falunkban, belőle űzött tréfát minden pajkos siheder.

- Hát neked mi a neved?
- Három Matyi.

Mesében se lehet ilyen furcsa nevet hallani. Tanító urunk is elmosolyogta magát, s föl-tette a nagy kerek pápaszemét, úgy vette szemügyre szegény Három Matyit.

– Egy Matyinak is kicsi vagy, fiam, hát még háromnak! Hol adjak én most egyszerre három embernek helyet az iskolában?

Egyszerre összebújtunk valamennyien, és csendesesen morogtunk:

- Ide nem ül! Ide nem fér! Csináljon magának padot!

Három Matyi zavarodottan sütötte le a szemét, s forgatta a kezében kornya kalapját.

– Tudod mit, fiam – mondta a tanító úr. – Telepedjél meg a kuckóban. Ott lesz csak a jó világ a télen.

Nagy boglyakemencéje volt az iskolánknak, annak a zuga lett a Három Matyi tanyája. Sose volt még kuckónak odavalóbb lakója. Világéletemben nem láttam gyámoltalanabb teremtetést a mi Matyinknál.

Jókedvünket rajta tölthettük: soha annak szavát nem vehettük. Annál többet vette a tanító úr. Karácsonyra Három Matyi volt a legjobb deák. Ha valami kérdést egyikünk se

tudott: mondd csak, Három Matyi! Ha mindnyájunknak megbicsaklott az esze a szám-tani példában: ugorj csak, Három Matyi! Ha írt, csupa gyöngyszem; ha leckét mondott, mint a vízfolyás.

Hanem egyszer annál csendesebb lett Három Matyi, még ha a tanító úr kérdezte is. Leckéjét, ha fölmondta, csak makogott, hogy kín volt hallgatni. Mocskos, rendetlen az írása, hogy rossz volt nézni. Elhányta a betűket, hogy csak úgy kiabált egyik a másikért. Ha a tanító úr szólította, nem ugrott, mint a labda, hanem vánszorgott, mint egy törött szárnyú veréb.

– Mi bajod neked, Matyi fiam? – tudakolta tőle sokszor a tanító úr, megsimogatva beesett, sápadt orcáját.

– Nincs nekem semmi se – motyogta Matyi bágyadtan, s olyan fáradtan dőlt vissza a kuckóba, hogy szinte megsajnáltuk.

Nem haragudtunk már rá, hiszen nem volt már jobb deák ő se, mint mink. Nem dicsérte már a tanító úr se.

Szegény Matyi egyre fogyott, mint a megszegett kenyér. Egyszer megesett vele, hogy elaludt az iskolában, kezéből kiesett a könyv, s nem ébredt fel e zajra. Nekitámasztotta a fejét a kemencének, s úgy elszundikált, hogy csak arra ébredt fel, mikor a tanító úr meg-rázta a vállát.

– Kedves fiam, szedd össze a holmidat, és menj haza. Aki elalszik a könyve mellett, annak nincs semmi keresete az iskolában.

A fiú kivörösödött szemét a tanító úrra vetette, de nem szólt semmit. Összeszedte az egyet-mását, s könnybe lábadt szemmel kiment az iskolából. Tanító urunk szomorúan nézett utána, aztán kedvetlenül járt le s fel az iskolában, kisvártatva pedig fölvette a ka-lapját.

– Gyerekek, legyetek csendben. Elme gyek Három Matyiékhoz.

Nem is volt nekünk kedvünk semmi dévajsághoz. Azon tanakodtunk, mi lesz most Három Matyival, mikor egyszerre csak visszajött a tanító úr, karján hozta Matyit, mint egy beteg galambot.

– Fiúk, álljatok fel! Tiszteljétek meg vele ezt a kis pajtástokat, aki különb hős, mint Kini- zsi Pál volt. Kinizsi Pál erős férfi volt, a hadakozás neki játék. Három Matyi gyöngé, mint a harmat, s ez a gyöngé négy hét óta alig fogta le a szemét éjfél-től reggelig. Négy hét óta beteg az öreg Bános pék, s azóta Három Matyi süti helyette a kenyeret. Fiaim, becsüljétek meg ezt a kis hőst! Melyiktek ad neki helyet maga mellett?

Talpra ugrott az egész osztály.

– Én is, én is!

Egész életemben büszke leszek rá, hogy Három Matyi mellettem választott helyet ma- gának.

D2 József Attila Kedves Jocó!

De szeretnék gazdag lenni,
Egyszer libasültet enni,
Jó ruhába járni kelni
S öt forintér kuglert venni.

Míg a cukrot szopogatnám,
Új ruhámat mutogatnám,
Dicsekednék fűnek fának,
Mi jó dolga van Attilának.

1916–1918 (?)

D3 Tárgyak képei

